

Ines Jerčinović, prof.

VREDNOVANJE ELEMENATA RAVNOTEŽNOG POLOŽAJA U NASTAVI TZK U OSNOVNOJ ŠKOLI

Nastavnim planom i programom TZK za osnovne škole u nastavnoj cjelini «Ravnotežni položaj» predloženi su elementi ravnoteže na niskoj (40 cm) i srednje visokoj (80 cm) gredi za djevojčice od 5.-8. razreda. Tim elementima ne djelujemo samo na razvoj ravnoteže (što je primarni cilj) nego i na razvoj koordinacije (povezivanje rada ruku i nogu). Osim toga kod učenica razvijamo smisao za skladnost i ljepotu pokreta te za pravilno držanje tijela.

Elementi ravnoteže često su neopravdano nedovoljno zastupljeni u nastavi TZK u osnovnoj školi. Učitelji TZK ih izbjegavaju najčešće zbog toga što nisu dovoljno atraktivni učenicama. Osim toga mnogi su u nedoumici na koji način ih vrednovati i ocjenjivati.

Cilj ovog rada je prezentirati jedan, za učenice, pristupačniji i atraktivniji način obrade elemenata ravnoteže, te pomoći učiteljima da ih lakše vrednuju i ocjenjuju.

Učenicama je mnogo zanimljivije raditi elemente ravnoteže na gredi ako su oni povezani u jednu cjelinu tj. vježbu. Stoga predlažem da se za svaki razred kreira vježba koja se sastoji od elemenata ravnoteže predloženih planom i programom za taj razred (5. razred). Kod viših razreda (6., 7. i 8. razred) mogu se kombinirati elementi obrađeni u prethodnim razredima s elementima predviđenim za taj razred.

Da bi učenice lakše usvojile cjelovite vježbe, potrebno ih je prethodno pripremiti za to. Najjednostavniji način je da im se 3-4 sata prije obrade cjelovite vježbe daju slijedeće pripreme vježbe:

Tabela 1: Opis pripremnih vježbi

1.	Hodanje po gredi u usponu
2.	Hodanje u usponu s predmetom (knjigom) na glavi
3.	Hodanje u usponu s visokim prednoženjem, odnoženjem i zanoženjem
4.	Hodanje natraške
5.	Poskoci : dječji, galop naprijed i strance

Te pripreme vježbe mogu se učenicama zadati kao dopunske vježbe uz neku glavnu vježbu u «A» dijelu sata (npr. uz «Ljuljanje na karikama» kada učenice moraju dugo čekati na red) čime se ujedno utječe i na intenzifikaciju nastavnog procesa.

Nakon što učenice usvoje osnovne elemente i priviknu se na gredu, treba prijeći na povezivanje elemenata u cjelinu te na uvježbavanje.

Prijedlog cjelovitih vježbi od 5.-8. razreda

- **5 RAZRED**
Visina grede do 40 centimetara.
P.P. – Stav s petni bočno prema gredi, ruke u priručniku

1. Naskok jednom nogom na gredu, druga noga je u prednoženju, ruke su u odručenju
2. Dva dječja poskoka povezano, ruke u odručenju
3. Poskok s prednoženjem pruženom nogom, ruke u predručenju
4. Okret u usponu za 90° na obje noge, ruke u predručenju
5. Odručiti, galop strance do stava spetnog
6. Uzručiti, saskok pruženo

- 6 RAZRED

Visina grede do 40 centimetara.

P.P. – Stav spetni čeonu prema gredi, ruke u priručenju

1. Naskok jednom nogom na gredu, druga noga je u zanoženju, ruke su u odručenju
2. Dva dječja poskoka povezano, zamasi ruku suprotni su zamasi nogu
3. Poskok s prednoženjem pruženom nogom, ruke u uzručenju
4. Okret u usponu za 180° na obje noge, ruke u uzručenju
5. Odručiti, galop naprijed
6. Stav u pretklonu zanoženjem «vaga», ruke u odručenju
7. Stav spetni, uzručiti
8. Saskok pruženo

- 7 RAZRED

Visina grede do 80 centimetara.

P.P. – Stav spetni čeonu prema gredi na udaljenosti 2-3 metra od grede

1. Zaletom i sunožnim odrazom o odskočnu dasku, naskok u upor čučajući odnožno
2. Okret u čučanju za 90°, usprav, ruke u odručenju
3. Dva dječja poskoka povezano, zamasi ruku suprotni su zamasi nogu
4. Poskok s prednoženjem pruženom nogom, ruke u uzručenju
5. Okret u usponu za 180° na obje noge, ruke u uzručenju
6. Dva valcer koraka povezano, čeonu krugovi rukama
7. Stav u pretklonu zanoženjem «vaga», ruke u odručenju
8. Stav spetni, uzručiti
9. Saskok zgrčno

- 8 RAZRED

Visina grede do 80 centimetara.

P.P. – Stav spetni čeonu prema gredi na udaljenosti 2-3 metra od grede

1. Zaletom i sunožnim odrazom o odskočnu dasku, naskok u upor čučajući odnožno
2. Okret u čučanju za 90°, usprav, ruke u odručenju
3. Dva valcer koraka povezano, čeonu krugovi rukama
4. Stav u pretklonu zanoženjem «vaga», ruke u odručenju
5. Stav spetni, uzručiti
6. Okret u usponu za 180° na obje noge, ruke u uzručenju
7. Dva skoka s noge na nogu povezano, ruke u odručenju
8. Stav spetni, uzručiti
9. Saskok zgrčno

Da bi učitelji mogli vrednovati i ocjeniti tako naučenu vježbu, potrebno je postaviti kriterije prema kojima ćemo ocjenjivati.

Prijedlog kriterija za ocjenjivanje elemenata ravnoteže na gredi:

-ODLIČAN-

- učenica povezuje sve elemente vježbe na gredi u cjelinu bez «pada» s grede
- elementi se izvode točno određenim redosljedom
- povezuje se rad ruku s radom nogu
- elementi se izvode skladno – ruke su opružene, opruženih nogu u koljenima i stopalima, tijelo je uspravno
- nema većih gubitaka ravnoteže tzv. «klimanja»
- velika amplituda pokreta

Kod ostalih ocjena potrebno je definirati koje su pogreške «lakše» a koje «teže».

Tabela 2: «Lakše» pogreške

1.	Rad ruku ne prati rad nogu
2.	Elementi nisu izvedeni dovoljno skladno-ruke ili noge nisu ospružene,tijelo nije uspravno
3.	Ima 1-2 gubitka ravnoteže tzv.«klimanja»
4.	Ima jedan «pad» s grede
5.	Nedovoljna amplituda pokreta

Tabela 3. «Teže» pogreške

1.	Elementi se ne izvode točno određenim redosljedom
2.	Izostavljanje nekog od propisanih elemenata
3.	Ima više od dva gubitka ravnoteže tzv.«klimanja»
4.	Ima više od jednog «pada» s grede

Za ocjenu **VRLO DOBAR** učenica ne smije imati više od dvije lakše pogreške.

Za ocjenu **DOBAR** učenica može imati najviše jednu težu i 1-2 lakše pogreške.

Za ocjenu **DOVOLJAN** učenica može imati dvije teže i 1-2 lakše pogreške.

Ocjenu **NEDOVOLJAN** dobiva učenica koja nije u mogućnosti izvesti vježbu na gredi.

- ZAKLJUČAK -

Elemente ravnoteže trebalo bi češće primjenjivati u nastavi TZK u osnovnoj školi iz više razloga:

1. Veoma su jednostavni i učenice ih lako savladavaju, a obrađeni na ovakav način postaju puno zanimljiviji
2. Nisu potrebni posebni prostorni uvjeti (stoga se posebno preporučuju u uvjetima gdje nema dvorane)
3. Postoji veoma mala mogućnost povrede
4. Nije potrebno asistiranje te ih učenice mogu uvježbavati same
5. Mogu ih usvojiti i učenice koje su slabijih motoričkih sposobnosti

- LITERATURA -

1. Findak, V., Mironović, R., Schmidt, I., Šnajder, V., (1990): Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi. Školska knjiga, Zagreb
2. Findak, V., (1999.) Metodika tjelesne i zdravstvene kulture. Školska knjiga, Zagreb
3. Findak, V., (1997) Programiranje u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi, Školske novine, Zagreb

Ines Jerčinović, prof.
Većeslava Holjevca 1
10 450 Jastrebarsko
tel. 01 6284 823

OŠ «Ljubo Babić»
A. i D. Starčevića 16
10 450 Jastrebarsko
tel./fax. 01 6281 212